

Bölüm 2

YENİDOĞANIN DOĞUM ODASINDA İLKBAKIMI

Işıl AR¹
Serap BALCI²

GİRİŞ

Sağlıklı ve miyadında yenidoğan normal vajinal doğum ile ekstrauterin yaşama hazırlanır. Yenidoğanın doğumhanedeki bakımı fetal dolaşımdan plasental dolaşıma geçişte fizyolojik dolaşımı sağlamaya odaklanır. Yenidoğan doğum sonrası fizyolojik parametrelerde değişiklik göstererek dış ortama tepki gösterir (Batey, Henry, Garg 2022, Yalnızoğlu Çaka ve Çınar 2020, Sarıkaya Karabudak, Ergün 2013, Törüner ve Büyükgönenç 2012).

Yenidoğanın doğumhanede bakımı; bebeğin kardiyorespiratuvar durumunun değerlendirilmesi, vücut ısısının korunması, apgar değerlendirmesi, aspirasyon, ventilasyon, umbilikal kordon klempleme ve bakımı, oksijen desteği, ilaç uygulaması, anneyi bilgilendirme ve kimlik belirleme-kayıt gibi doğumdan hemen sonra yenidoğan üzerinde gerçekleştirilen tüm prosedürleri kapsamaktadır. Özellikle de doğumda müdahaleye ihtiyaç duyan yenidoğanlar için, doğumdan sonraki ilk dakika olan “Altın Dakika” olarak adlandırılan eylemler, kısa ve uzun vadede yenidoğanın sağlığını önemli derecede etkiler. Hemşireler kanıta dayalı rehberlere uyararak yenidoğanın hipotermiye girmesini engellemeye çalışır ve ten tene temas ile anne ile ilk etkileşim başlatılır (Bekdemir ve Dolgun 2021, Marshall, Lang, Perez, Saugstad 2020, Sarıkaya Karabudak ve Ergün, 2013).

1. DOĞUMLA İLGİLİ BİLGİLER

1.1. Doğum öncesi hazırlıklar

Prenatal risk faktörleri doğum öncesi anneden veya kadın doğum doktorundan öğrenilmelidir. Doğum öncesi yapılan hazırlıklar kapsamında doğum odasının ısı

¹ Ar. Gör. Dr., Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, isilisilar@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-2615-158X

² Doç.Dr., İstanbul Üniversitesi- Cer,Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, seraybalci@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0001-8915-6690

- Mikroçipli bant kullanılan hastanelerde hastane dışına çocuk çıktığında alarmin çalacağı anneye açıklanmalıdır (Görak 2008).

3.10.4. Doğum kaydının tutulması

Bebeğin doğduğu yerin nüfus kayıtlarına yönelik kayıtları tutulur. Bebeğin-annenin- babanın ismi, anne ismi, doğum tarihi-saati-yeri , ilk solunum yaptığı zaman, solunumun spontan veya destek sağlanarak mı yapıldığı, 1. ve 5. Dakikadaki apgar puanı, göz profilaksisi yapılıp yapılmadığı, K vitamininin yapılma durumu, bebeğin genel durumu, umbilikal kordondaki damar sayısı, kültür için örnek alınma durumu, bebeğin doğum sırasındaki idrar veya dışkısının olup olmadığı kaydedilir (Görak 2008).

SONUÇ

Neonatal dönem yenidoğan ve çocuklar için yüksek riskler bulunduran bir dönemdir. Doğumdan sonraki “Altın Dakika” olarak adlandırılan eylemler, kısa ve uzun vadede yenidoğanın sağlığını önemli derecede etkiler. Ekstrauterin yaşama uyum da doğumla birlikte başlar. Yenidoğanın yaşam uyum göstermesinde yenidoğanın bakım gereksinimleri karşılanmalıdır. Hızlı ve doğru bir şekilde bu ihtiyaçlarının giderilmesinde pediatri ve yenidoğan hemşireleri yaşamsal rol üstlenmiştir.

KAYNAKLAR

- American Academy of Pediatrics Committee on Fetus and Newborn, (2015). The apgar score *Pediatrics*;136:819-822. doi:10.1542.
- American Heart Association Guidelines (2015). Web-based integrated guidelines for cardiopulmonary resuscitation and emergency cardiovascular care – part 13: Neonatal resuscitation. 2015 American Heart Association guidelines update for cardiopulmonary resuscitation and emergency cardiovascular. *Pediatrics*. (Circulation. 132[suppl 2]:S543–S560. doi: 10.1161/CIR.0000000000000267.
- Aydın, R., Yaman, Ş., Uçakcı, C., Özkan, S., Kalkan, A. (2016). Doğum salonunda görev yapan ebe/hemşirelerin yenidoğanın ilk bakımına yönelik hasta güvenliği uygulamaları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*; 19(0): 14-24.
- Aziz, K., Lee, HC., Escobedo, MB., Hoover AV., Kamath-Rayne, BD., Kapadia, VS. Magid DJ., Niermeyer, S., Schmölzer, GM., Szlyd E., Weiner, GM., Wyckoff MH., Yamada, NK., Zaichkin J. (2020). Part 5: neonatal resuscitation: 2020 American Heart Association guidelines for cardiopulmonary resuscitation and emergency cardiovascular care. *Circulation*, 142(16_Suppl_2):524-S550.
- Batey, N., Henry C, Garg S. (2022). The newborn delivery room of tomorrow: emerging and future technologies. *Pediatric Research*: 1-9. doi:10.1038/s41390-022-01988-y

- Bekdemir, A., Dolgun, G. (2021). Doğum sonu dönemde yenidoğanda yapılan kanıta dayalı uygulamalar ve ebelik. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1):18-27. doi: 10.47115/jshs.742123
- Chiabi, A., Kago, DA., Moyo, G, Obadeyi, B. (2019). Relevance and applicability of the Apgar score in current clinical practice. *Ecronician Paediatrics*, 8(11):01-07.
- Çağlar, S., Gözen, D., İnce, Z. (2014). Heat loss prevention (help) after birth in preterm infants using vinyl isolation bag or polyethylene wrap. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*, 43(2):216-223. doi:10.1111/1552-6909.12291.
- Görak, G. (2008). Doğum Odasında Bakım, Dağoğlu T, Görak G (Eds) *Temel Neonatoloji ve Hemşirelik İlkeler i*(ss. 167-176). Nobel Kitapevi: İstanbul.
- Gülcü, S., Arslan, S.. (2018). Çocuklarda aşı uygulamaları: Güncel bir gözden geçirme. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*;8(1), 34-43.
- Kattwinkel, J., Perlman, JM., Aziz, K., Colby, C. (2010). Part 15: neonatal resuscitation: 2010 American Heart Association guidelines for cardiopulmonary resuscitation and emergency cardiovascular care. *Circulation*; 122(18_suppl_3): 909-S919.
- Knobel, R., Holditch Davis, D. (2007). Thermoregulation and heat loss prevention after birth and during neonatal intensive care unit stabilization of extremely low birth weight infants. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*, 36(3), 280-287. doi:10.1111/j.1552-6909.2007.00149.x
- Kösa, E., Çınar, N. (2014). Prematüre Bebeklerde Hipoterminin Önlenmesi: Plastik Örtü Kullanımı. *Balikesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3):161-165. doi: 10.5505/bsbd.2014.35744.
- Lawn, JE., Ruth Davidge, R., Paul, VK.(2013). Born too soon: care for the preterm baby. *Reproductive Health*; 10 (Suppl 1):S5 doi:10.1186/1742-4755-10-S1-S5.
- McDonald, SJ., Middleton, P., Dowswell, T., Morris, PS.(2014). Effect of timing of umbilical cord clamping of term infants on maternal and neonatal outcomes. *Evidence-Based Child Health: A Cochrane Review Journal*. 9(2): 303-397. doi:10.1002/ebch.1971
- Madar, J., Roehr, CC., Ainsworth, S., Ersdal, H., Morley, C. Rüdiger, M., Skare, C., Szcapa T., Pas, A., Trevisanuto, D., Urlesberger B., Wilkinson D., Wyllie, JP. (2021). European Resuscitation Council Guidelines 2021: Newborn resuscitation and support of transition of infants at birth. *Resuscitation*, 161: 291-326. doi:10.1016/j.resuscitation.2021.02.014.
- Marshall, S., Lang, A., Perez, M., Saugstad, OD. (2020). Delivery room handling of the newborn. *Journal of Perinatal Medicine*, 48(1), 1-10. doi:10.1515/jpm-2019-0304
- Moore, DL., MacDonald, NE. (2015). Infectious Diseases and Immunization Committee. Preventing ophthalmia neonatorum. *Canadian Paediatric Society, Paediatr Child Health* ; 20:93-96.
- Ng, E., Loewy, AD. (2018). Guidelines for vitamin K prophylaxis in newborns. *Paediatrics & Child Health*. 23(6), 394-397. doi: 10.1093/pch/pxy082
- Ovalı, H., Çavuşoğlu, H., Danışman, N (2012). *Sağlık Bakanlığı Yenidoğan yoğun bakım hemşireliği kurs kitapçığı*; 14-24, 167.
- Oygür, N., Önal, E., Zenciroğlu, A. (2016). *Türk Neonatoloji Derneği doğum salonu yönetimi rehberi 2016*, Güneş Tıp Kitapevleri:Ankara.
- Perlman, J., Kjaer, K. (2016). Neonatal and Maternal Temperature Regulation During and After Delivery. *Anesthesia Analgesia*, 23:168–72. doi:10.1213/ANE.0000000000001256.

- Rabe, H., Gyte, GML., Díaz-Rossello, JL. Duley, L. (2019). Effect of timing of umbilical cord clamping and other strategies to influence placental transfusion at preterm birth on maternal and infant outcomes. *Cochrane Database of Systematic Reviews* Issue 9. Art. No.: CD003248. doi: 10.1002/14651858.CD003248.pub4.
- Sağlık Bakanlığı AÇSAP Genel Müdürlüğü 2000/58 sayılı genelgesi Erişim Adresi: http://www.istanbulsaglik.gov.tr/w/mev/mev_gen/acsap/yeni_doganlarda_k_vitamini.pdf Erişim Tarihi:10.06.2023
- Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Daimi Genelge K-Q TSE-ISO-EN 9000 (2008) Sayı: B100TSH0110005 Konu: Genişletilmiş Bağışıklama Programı Genelgesi 25.02.2008 6111 Genelge 2008 / 14 Erişim Adresi: www.saglik.gov.tr/TR/dosya/1-33203/h/gbpgenelge2008.pdf Erişim Tarihi: 12.06.2023
- Sağlık Bakanlığı, Türkiye Viral Hepatit Önleme ve Kontrol Programı 2018-2023. https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/Yayinlarimiz/Programlar/Turkiye_Viral_Hepatit_Onleme_ve_Kontrol_Programi_2018-2023.pdf Erişim Tarihi: 12.06.2023
- Samancı, N. (2007) Yenidoğanın Muayenesi Dağoğlu, T. ,Ovalı, F.(eds), *Neonatoloji* (ss 141-150). İstanbul: Nobel Kitapevi.
- Sarıkaya Karabudak, S., Ergün, S. (2013).Yenidoğan hastalıkları ve hemşirelik bakımı. Conk, Z., Başbakkal, Z., Bal Yılmaz, H., Bolışık, B.(eds), *Çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği* (ss 289-352). Ankara: Akademisyen Kitapevi.
- Savaşer, S. (2008). Yenidoğanda Isı Kontrolü., Dağoğlu T, Görak G(Eds) *Neonatoloji ve temel hemşirelik ilkeleri* (ss 179-193). İstanbul: Nobel Kitapevi.
- Silva, RSDS., Rocha, SSD., Gouveia, MTDO., Dantas, ALC., Santos, JDB., Carvalho, NAR. (2019). Wearing identification wristbands: implications for newborn safety in maternity hospitals. *Escola Anna Nery*; 23(2):1-6. doi: 10.1590/2177-9465-EAN-2018-0222.
- Stewart, D., Benitz, W. (2016). AAP Committee on Fetus and Newborn. Umbilical Cord Care in the Newborn Infant. *Pediatrics*; 138(3):e20162149.
- Şenol S. (2019). Yenidoğanda yaşam bulgularının değerlendirilmesi, vücut sıcaklığı, solunum, kan basıncı ve nabız. Tuna Orhan N., Öztürk Can H., Şenol S. (eds), *İşlem adımlarıyla ebelikte klinik uygulamalar* (ss 540) Ankara Nobel Tıp Kitabevleri.
- Taşkın, L. (2014). *Doğum ve kadın sağlığı hemşireliği* (13. Baskı) (ss. 373-416).Ankara: Sistem Ofset Yayıncılık.
- Törüner, E., Büyükgönenç, L.(2012). *Çocuk sağlığı temel hemşirelik yaklaşımları*(ss 359-386). Ankara: Göktuğ Yayıncılık.
- World Health Organization (2014) WHO recommendations on postnatal care of the mother and newborn. Geneva, WHO
- World Health Organization. (2017) WHO recommendations on newborn health: guidelines approved by the WHO Guidelines Review Committee. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/259269>.
- Wylliea, J., Bruinenberg, J., Roehrd, C., Rüdigeri M., trevisanuto D., Urlesberger, B. (2015). European Resuscitation Council Guidelines for Resuscitation 2015 Section 7. Resuscitation and support of transition of babies at birth, European Resuscitation Council, *Resuscitation* ;95:249–263.
- Yalınzoğlu Çaka, S., Çınar, V. (2020). Sağlıklı yenidoğan ve bakımı. Çınar N, Şahin S(eds) *Anne ve çocuk sağlığı ilk 1000 gün* (ss 295-321). Ankara: Akademisyen Kitapevi.

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği IV

- Yaşartekin, Y., Sarıcı, Ü., Özcan M.(2020). Investigation of the relationship between cord clamping time and risk of hyperbilirubinemia. *The Turkish Journal of Pediatrics*; 62: 756-762. doi:10.24953.
- Yeşil, Y. (2020). Doğum Odasında Ebelik Uygulamaları., Özkan B., Çeber- Turfan E, Yaşaroğlu-Toksoy S. (eds) *Ebelik uygulama standartları*, İçinde. Ankara:Vize Yayınevi.
- Yitayew, YA., Aitaye EB., Lechissa HW. (2020). Neonatal hypothermia and associated factors among newborns admitted in the neonatal intensive care unit of Dessie Referral Hospital, Amhara Region, Northeast Ethiopia. *International Journal of Pediatrics*; 1-8. doi:10.1155/2020/3013427
- Zenciroğlu, A., Özbaş, O. (2015). *Temel yenidoğan bakımı*, Sağlık Bakanlığı, Türk Halk Sağlığı Kurumu, Ankara;;7-33.